

Szybkie prototypowanie z wykorzystaniem systemu modułowego dSPACE DS1005 oraz oprogramowania RTI i ControlDesk

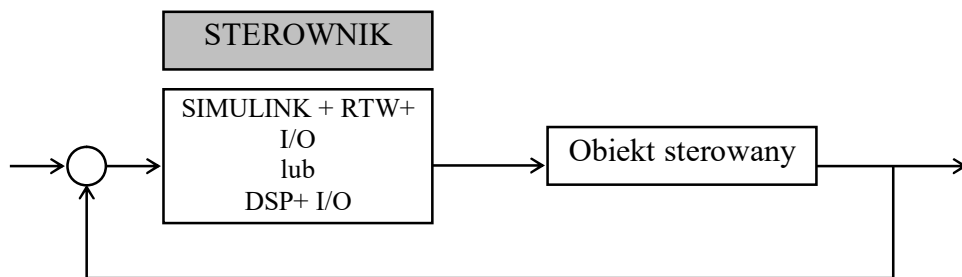
Wiele zalet pakietu MATLAB-SIMULINK sprawia, że prototypowanie sterowników jak i każde inne modelowanie systemów statycznych i dynamicznych jest dużo łatwiejsze dla użytkownika. Należą do nich:

- prostota obsługi pakietu połączona z możliwością przejrzystej graficznej reprezentacji symulowanych procesów
- bezpośrednia interakcja z użytkownikiem realizowana poprzez wybór opcji z menu lub specjalizowany język poleceń
- integracja oprogramowania numerycznego, graficznego i systemowego
- szeroka biblioteka procedur i funkcji pozwalająca projektantowi koncentrować uwagę na istocie modelowanego systemu a nie na metodach numerycznych, których dokładne poznanie wymaga dodatkowego nakładu czasu i pracy
- obiektowa technologia pakietu.

Bardzo istotnym elementem pakietu jest kilka rozszerzeń SIMULINK'a zorientowanych na zastosowanie w projektowaniu systemów sterowania w czasie rzeczywistym. Bardzo przydatnym elementem należącym do rozszerzeń SIMULINK'a jest *C-code Generator*, za pośrednictwem którego dokonywana jest automatyczna translacja S-funkcji SIMULINK'a na równoważne konstrukcje języka C.

Poprzez C-code Generator możliwe jest wykorzystanie prototypów (utworzonych w trybie off-line) w oprogramowaniu bezpośrednio sprzężonym (za pomocą interfejsu pomiarowo-sterującego) ze sterowanym procesem.

Podczas prototypowania sterowników, obiekt połączony jest za pomocą urządzeń I/O z komputerem. W komputerze tym jest symulowane i testowane zachowanie sterownika oraz sprawdzana jest poprawność działających algorytmów (Rys.1).

Rys.1 Obrazowy schemat sterownika prototypowanego w systemie dSPACE.

Model systemu utworzony w SIMULINK'u można przetworzyć na odpowiadający mu kod źródłowy C. Następnie jak każdy inny kod programu w języku C można go skompilować

i zlinkować wraz z dołączonymi przez użytkownika modułami (np. sterownikami kart pomiarowych) w postaci S-funkcji oraz wykonać w czasie rzeczywistym z zadeklarowanym czasem próbkowania.

Istnieje również inna metoda prototypowania sterowników wykorzystująca środowisko MATLAB-SIMULINK. Polega ona na zastosowaniu specjalistycznych kart wykorzystujących procesory sygnałowe DSP, PowerPC i inne oraz kart układów wejścia/wyjścia. Zarówno dla prototypowania poprzez RTWT (Real-Time Windows Target) jak i poprzez DSP proces projektowania i testowania układu sterowania jest podobny:

- utworzenie schematu obiektu w SIMULINKU
- generacja kodu źródłowego w C, przy wykorzystaniu *Simulink Coder*
- kompilacja i linkowanie oraz utworzenie kodu wynikowego na wybrany procesor.

Różnica pomiędzy tymi dwoma sposobami polega na innym środowisku sprzętowym, w którym wykonywany jest wygenerowany w oparciu o schemat blokowy SIMULINK'a program.

Dla RTWT i kart pomiarowych program wykonywany jest w samym komputerze, dla specjalizowanych kart natomiast cała aplikacja jest ładowana i wykonywana na karcie procesora, co daje istotne zwiększenie możliwości systemu. Ponadto zdecydowanie zmniejsza to obciążenie procesora w PC, co z kolei umożliwia generowanie lepszej reprezentacji graficznej procesu.

W tym przypadku komputer jest jedynie platformą do komunikacji z użytkownikiem, komunikacji pomiędzy interfejsami. **Nie pełni zaś roli komputera, na którym realizowane jest sterowanie**. Proces testowania wykonywany jest w całości poprzez kartę procesorową.

W prototypowaniu sterowników karta procesora, połączona za pomocą układów wejścia/wyjścia ze sterowanym obiektem, wykorzystywana jest do symulowania zachowania się sterownika w celu sprawdzenia koncepcji algorytmu sterowania lub doboru nastaw sterownika.

Karty firmy dSPACE mogą być połączone z komputerem poprzez złącze Ethernet lub też montowane bezpośrednio na magistrale AT-bus. Zarówno magistrala jak i Ethernet służą do załadowania programu na kartę oraz do komunikacji między komputerem a kartą procesora. Wszystkie karty komunikują się również pomiędzy sobą poprzez wspólną pamięć.

Firma dSPACE oferuje bogaty zestaw kart z procesorami, pełniącymi rolę "master", jak również kart do obsługi wejścia-wyjścia. Są to karty z przetwornikami AD i DA (o rozdzielczości 12, 14, 16 bitów), karty do obsługi enkoderów obrotowych, karty we-wy cyfrowych, specjalizowane karty do generowania szybkich sygnałów analogowych, zintegrowana karta sterownika (zawiera procesor sygnałowy, cztery wejścia analogowe, cztery wyjścia analogowe, dwa wejścia z enkoderów, we-wy cyfrowe) i wiele innych. Komunikacja pomiędzy kartą "master" a kartami we-wy i innymi kartami systemu jest realizowana poprzez szybką specjalizowaną 32-bitową magistralę PHS.

Do kart z procesorami jest dołączane oprogramowanie narzędziowe umożliwiające ich łatwą obsługę w czasie prototypowania i w czasie testowania.

Dla środowiska MATLAB-SIMULINK takimi interfejsami programowymi pozwalającymi na łatwe wykorzystanie kart systemu dSPACE są:

- moduł **RTI (Real Time Interface)**.

RTI umożliwia automatyczną implementację w dSPACE aplikacji przygotowanych w SIMULINK'u;

Model SIMULINKOWy, z dołączonymi blokami obsługującymi wykorzystywane karty pomiarowe (z biblioteki RTILIB) jest kompilowany a następnie poprzez RTI „przeładowywany” i uruchamiany na karcie procesora.

RTI umożliwia dokonywanie zmian w symulowanym modelu z poziomu interfejsu graficznego poprzez automatyczne ładowanie wygenerowanego kodu na kartę z procesorem sygnałowym. Umożliwia to dokonywanie zmian nastaw w czasie rzeczywistym.

- moduł **ControlDesk**, pozwalający na tworzenie pulpitu operatorskiego umożliwiającego dostęp i zmianę zmiennych sterownika lub zmiennych symulowanego obiektu w czasie realizacji procesu bez konieczności ponownej generacji kodu oraz monitorowanie i rejestrowanie zmiennych modelu w czasie realizacji procesu. Graficzna prezentacja procesu umożliwia lepsze poznanie jego dynamiki poprzez możliwość obserwacji i modyfikacji on-line.

I. Opis systemu dSPACE DS1005.

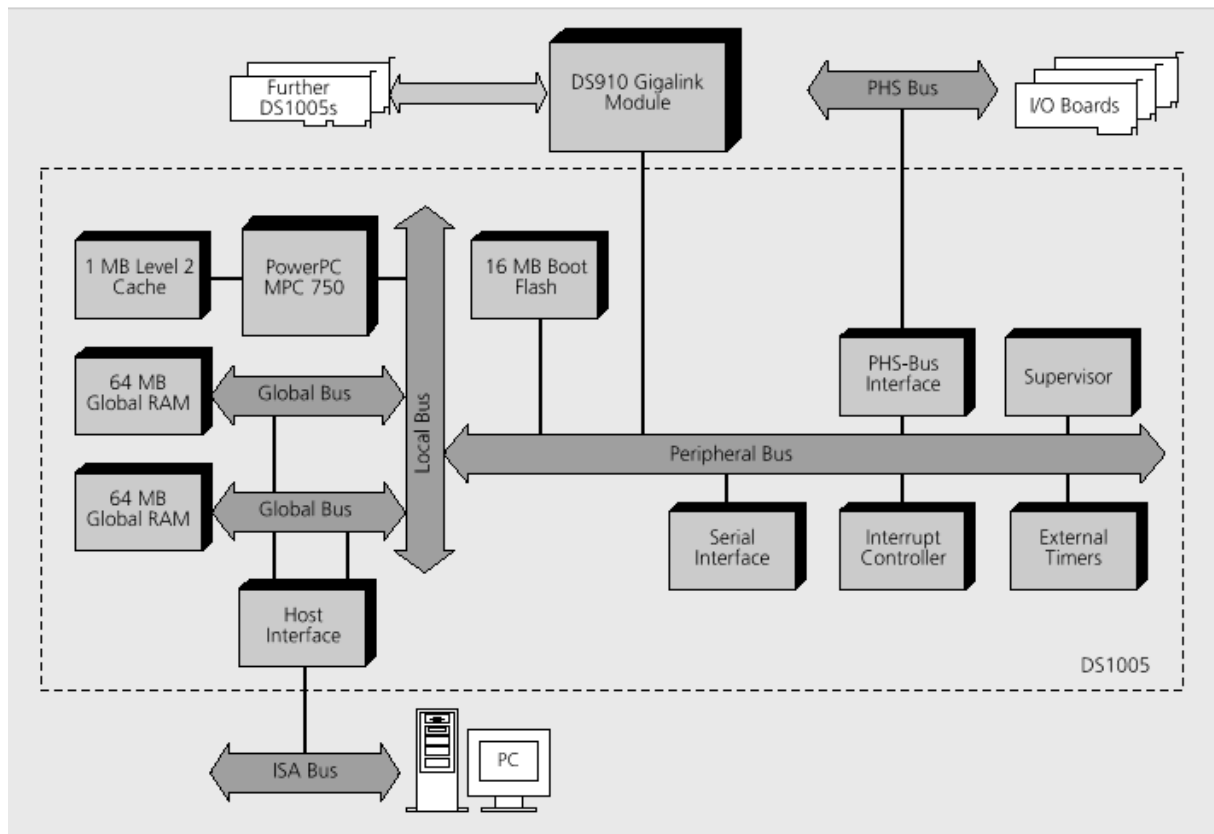
System modułowy *dSPACE* zawiera kartę master *DS1005* (z procesorem PowerPC) oraz różnego rodzaju specjalizowane karty wejścia/wyjścia będące elementem rodziny kart *DSP-CITpro*, zaprojektowanych specjalnie do prototypowania szybkich sterowników cyfrowych i symulatorów pracujących w czasie rzeczywistym, mających zastosowanie w takich dziedzinach techniki jak robotyka, automatyka, przemysł lotniczy, elektronika samochodowa, peryferia komputerowe i wiele innych.

Kompatybilność została zapewniona przez użycie szybkiej, 32-bitowej szyny (*PHS-bus*) wspólnej dla wszystkich kart, umożliwiającej transmisję równoległą z szybkością 26.7 MB/s. Wszystkie karty pomiarowo-sterujące komunikują się z kartą 'master' za pośrednictwem szyny PHS.

Karta DS1005 bazuje na procesorze PowerPC, który stanowi główną jednostkę obliczeniową systemu *dSPACE* zapewniając wystarczającą szybkość przetwarzania nawet dla wymagających aplikacji.

Karta DS1005

Rys.2 Schemat blokowy karty DS1005

Główną jednostką obliczeniową karty jest procesor PowerPC 750.

Procesor umożliwia korzystanie z dużej przestrzeni adresowej z różnymi modelami adresowania. Pozwala też na użycie języków wysokiego poziomu do tworzenia aplikacji.

Oto kilka podstawowych cech tej karty:

Procesor główny:

- IBM PowerPC 750 / 480 MHz
- 32KB cache dla instrukcji i 32KB cache dla danych

Pamięć:

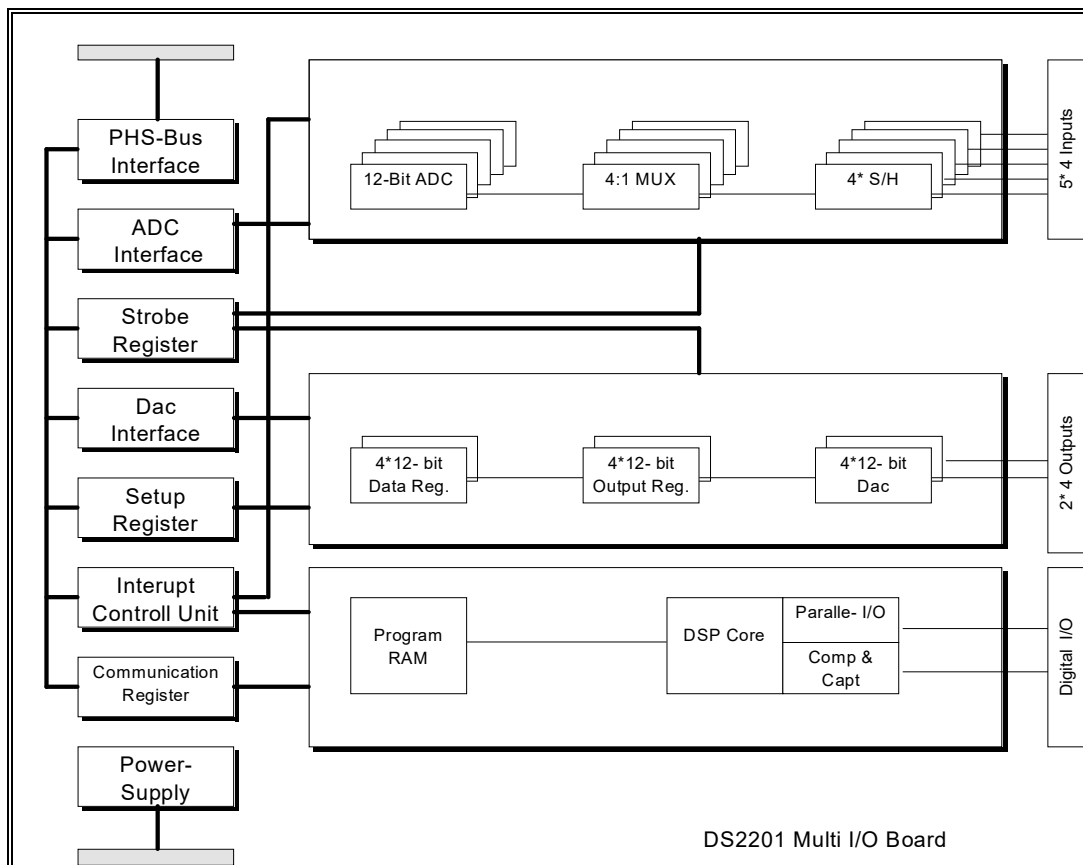
- 16 MB SDRAM (15 MB -aplikacje użytkownika, 1MB –firmware)
- 128 MB SDRAM (dwa bloki po 64MB pamięci)

Możliwość wieloprocesorowej pracy kilku kart DS1005.

2. Karta Multi I/O DS2201

Wielofunkcyjna karta pomiarowa DS2201 posiada:

- 20 wejść analogowych
- 8 wyjść analogowych
- 16-to bitowy port równoległy I/O z bitowym wyborem kierunku sterowania
- obwody zabezpieczające na wejściach i wyjściach.

Rys.3 Schemat karty DS2201.

W skład karty wchodzi:

- pięć 12-to bitowych przetworników analogowo- cyfrowych, z których każdy obsługuje (poprzez multiplexer) 4 z 20 wejść analogowych;
- zakres napięć wejściowych $\pm 10V$;
- czas przetwarzania dla każdej liczby kanałów (do 20) wynosi 32.5 μs
- osiem dwunasto- bitowych przetworników cyfrowo- analogowych obsługujących wyjścia analogowe;
- zakres napięć wyjściowych $\pm 10V$; czas przetwarzania 4 μs
- podsystem wejść/ wyjść cyfrowych realizowany przez procesor TMS320E14 zapewniający:
- 16 niezależnych linii I/O (każda linia jest zabezpieczona przed pojawieniem się napięcia powyżej 5V),
- 6 kanałów PWM (10-cio bitowa rozdzielczość dla 25 kHz),
- 2 programowalne liczniki.

Razem z implementacją kart firmy dSPACE i narzędziami generującymi kod, użytkownik systemu otrzymuje pakiet, którego właściwości przyspieszają proces tworzenia i uruchamiania nowych aplikacji. Program użytkownika może być załadowany, monitorowany lub zmieniany w dowolnym momencie podczas pracy DSP.

II. Programy narzędziowe systemu dSPACE.

Karty z procesorami sygnałowymi firmy dSPACE są dostarczane wraz z oprogramowaniem narzędziowym umożliwiającym ich łatwą obsługę w czasie przygotowywania i przeprowadzania eksperymentu.

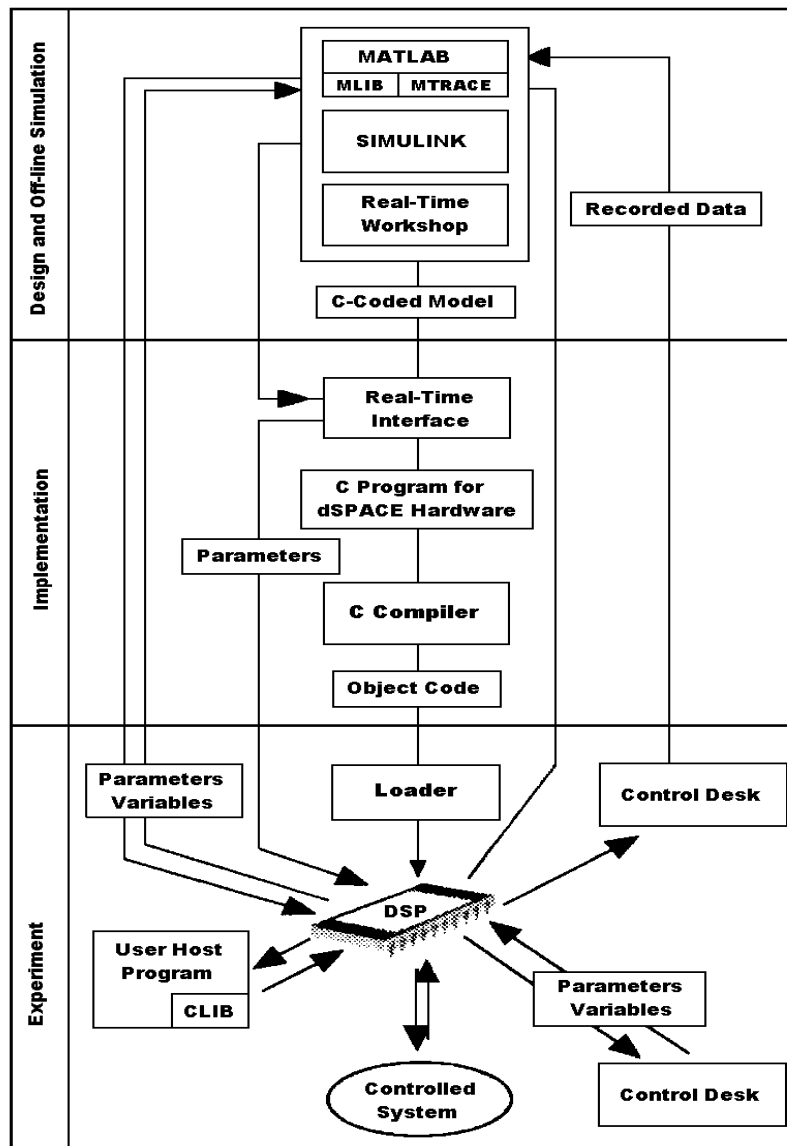
Dla środowiska MATLAB/SIMULINK takimi interfejsami programowymi pozwalającymi na łatwe wykorzystanie kart systemu dSPACE są:

- moduł RTI (Real-Time Interface), który umożliwia automatyczną implementację aplikacji przygotowanych w Simulink-u. Zastosowanie tego oprogramowania polega na przygotowaniu aplikacji za pomocą Simulink-a, z uwzględnieniem modeli stosowanych kart, skompilowaniu wygenerowanego kodu oraz uruchomieniu na karcie procesorowej. Ładowanie wygenerowanego kodu na kartę z procesorem w celu wykonania w czasie rzeczywistym odbywa się automatycznie. Umożliwia z poziomu interfejsu graficznego Simulink-a zmianę parametrów symulowanego modelu. Moduł ten zawiera bibliotekę RTILIB dla Simulink-a zawierającą bloki odpowiadające poszczególnym kartom.
- moduł ControlDesk, zapewniający graficzny interfejs użytkownika, pozwalający w trybie on-line na dostęp i zmianę zmiennych sterownika lub zmiennych symulowanego obiektu w czasie realizacji procesu na karcie, bez konieczności ponownej generacji kodu oraz na monitorowanie i rejestrowanie zmiennych w czasie realizacji procesu

Typowy proces tworzenia i testowania aplikacji w systemie dSPACE składa się z następujących kroków:

1. Przy użyciu Matlab'a, Simulink'a i biblioteki I/O systemu dSPACE dodanej do Simulink'a, projektujemy aplikację i określamy sposób podłączenia wejść i wyjść.
2. Przy użyciu *Simulink Coder* generowany jest z aplikacji kod w języku C i aktywowany RTI, który wykonuje wszystkie niezbędne kroki aby przygotować aplikację do testów w czasie rzeczywistym a następnie ładuje ją do karty procesora .
3. Używając programu ControlDesk można oglądać przebieg zmiennych użytych w aplikacji oraz zmieniać i monitorować parametry aplikacji.

W procesie tworzenia aplikacji wyżej wymienione kroki wykonywane są zazwyczaj wielokrotnie. Na Rys.8 pokazana jest struktura systemu z podziałem na warstwy. Zamieszczone są tam wszystkie narzędzia wykorzystywane w procesie tworzenia aplikacji, oraz widać jak współpracują ze sobą. Dzięki RTI graficzny model aplikacji utworzony w Simulink-u jest automatycznie przenoszony do systemu dSPACE przez co użytkownik nie musi się troszczyć o szczegóły implementacji.

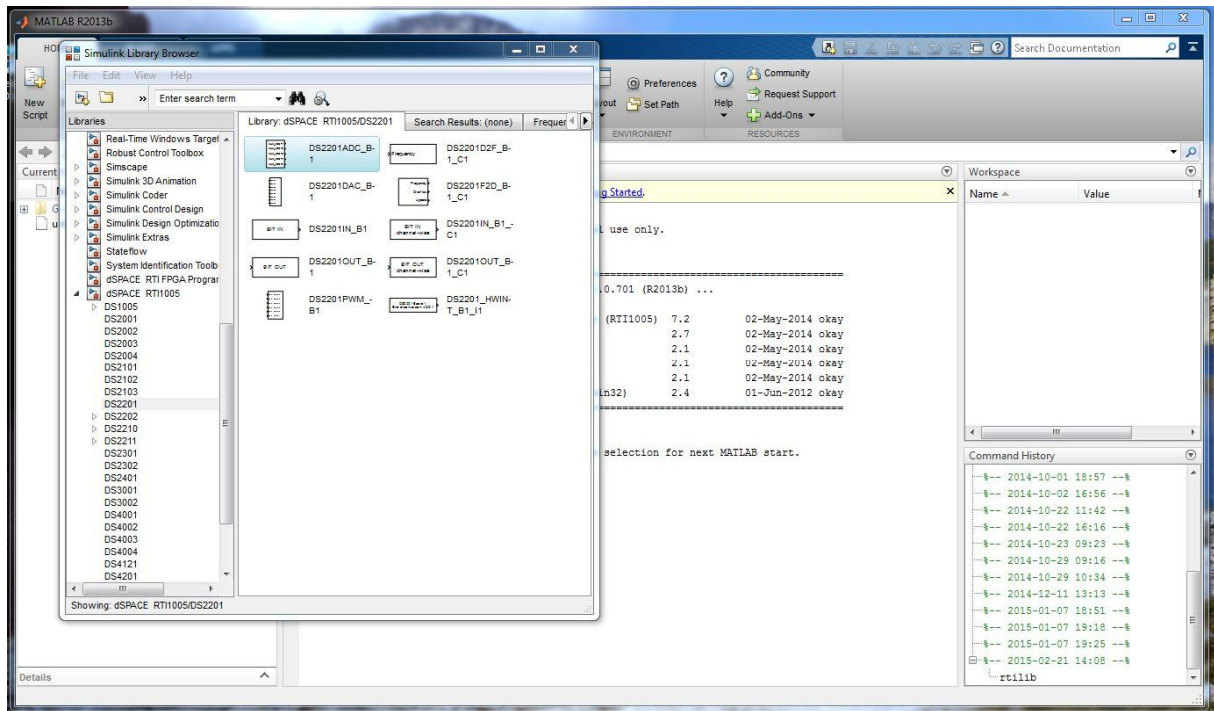

Rys.8 Proces tworzenia i testowania aplikacji.

1. Real-Time Interface (RTI).

Interface czasu rzeczywistego (RTI) łączy pakiety Matlab, Simulink i Simulink Coder z systemem czasu rzeczywistego dSPACE, tworząc zintegrowane i gotowe do użycia środowisko przeznaczone do tworzenia aplikacji pracujących w czasie rzeczywistym. Przeprowadza także automatyczną i jednolitą implementację graficznego modelu sterownika w Simulink'u na procesorze sygnałowym systemu dSPACE.

Ponadto, RTI dodaje do Simulink'a bibliotekę RTILIB zawierającą bloki sterowników do kart pomiarowych I/O. Sterowniki te, tak jak wszystkie bloki w Simulink'u, mają postać ikon łączonych z innymi blokami za pomocą myszy.

Rys.9 Biblioteka *dSPACE RTI1005* z podbibliotekami kart pomiarowych (rozwinięta biblioteka dla karty DS2201)

Wszystkie bloki *dSPACE*, które czytają sygnały z urządzeń wejściowych, automatycznie skalują swoje sygnały wyjściowe na liczby z zakresu ± 1.0 . Analogicznie, wszystkie bloki *dSPACE*, które wysyłają sygnały do urządzeń wyjściowych, oczekują na swych wejściach sygnałów z zakresu ± 1.0 .

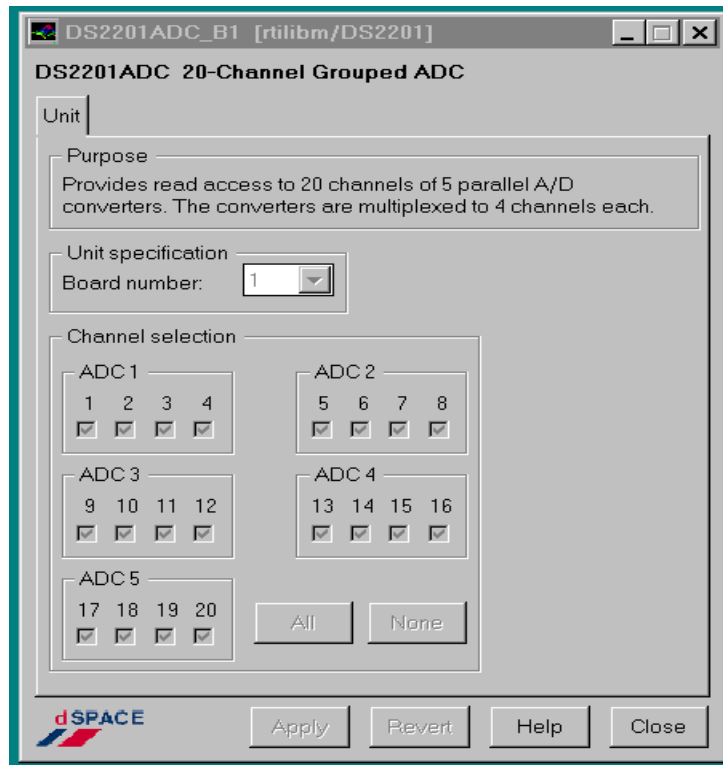
Z powyższego wynika, że wartości wszystkich sygnałów aplikacji pobieranych z ikon reprezentujących urządzenia wejściowe *dSPACE* (np. ADC) będą leżeć w podanym zakresie.

Pociąga to jednak za sobą konieczność wyskalowania wszystkich sygnałów aplikacji, które są podłączone do ikon reprezentujących urządzenia wyjściowe *dSPACE* (np. blok DAC), w taki sposób, aby maksymalny zakres wartości był odwzorowany w zakresie ± 1.0 . W przypadku takiego wyskalowania rozdzielczość przetwornika C/A jest w pełni wykorzystana.

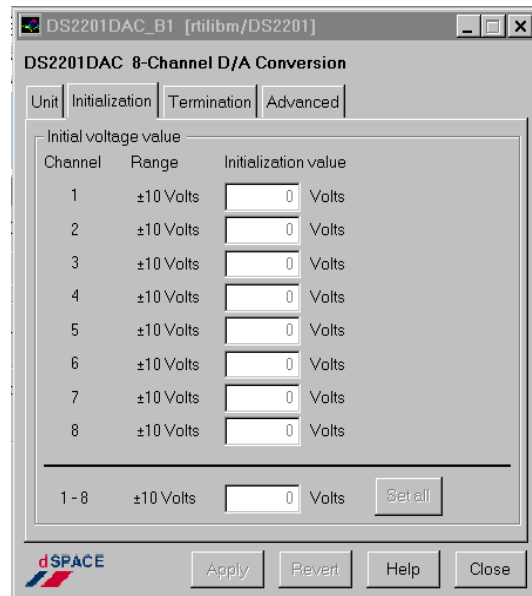
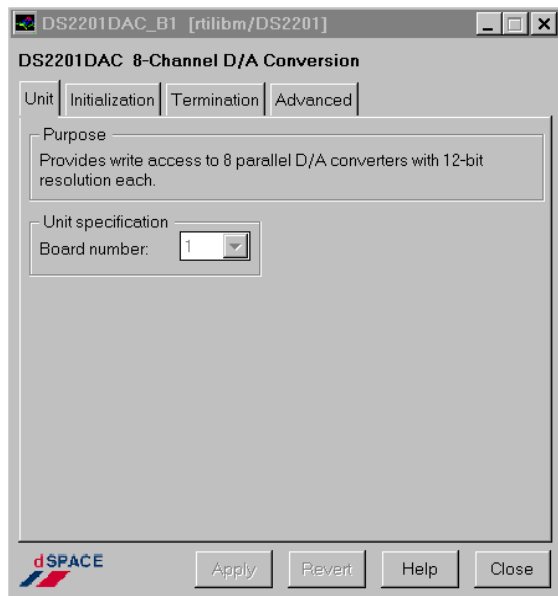
Każda z podbibliotek zawiera ikony reprezentujące funkcje pomiarowe i sterujące poszczególnych kart.

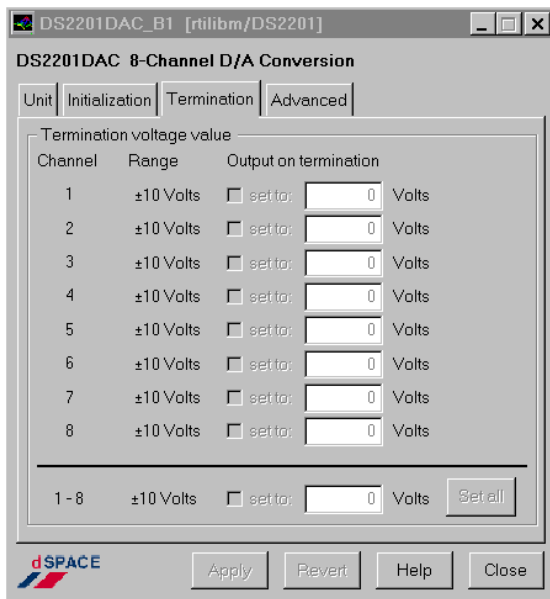
Po umieszczeniu w tworzonym schemacie ikony reprezentującej wybraną funkcję karty możliwe jest ustawienie parametrów w polu dialogowym związanym z danym blokiem.

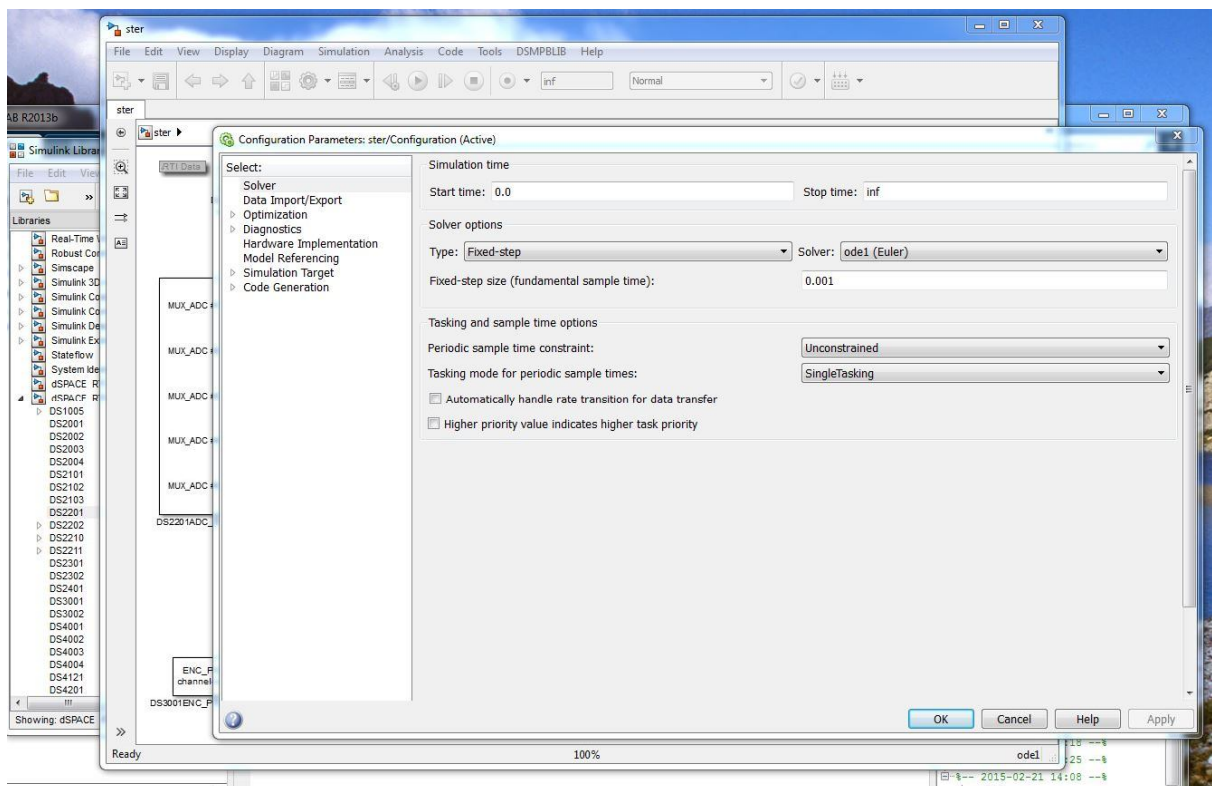
Rys.11 Pole dialogowe dla operacji AD karty DS2201

Rys.12 Pole dialogowe operacji DA karty DS2201-poszczególne strony

Aby graficzny model stworzony w Simulink'u został załadowany do karty DS1005, należy otworzyć zakładkę *Simulation* (Rys.13), które umożliwia wprowadzanie parametrów niezbędnych do utworzenia wykonywalnego programu. Ukaże się okno dialogowe składające się ze stron opisanych poniżej.

Rys.13 Okno dialogowe *Simulation* – zakładka *Solver*

1. Strona Solver (Rys.13).

Strona ta zawiera opcje wyboru dotyczące czasu symulacji, metody całkowania i kroku całkowania.

Pole *Simulation Time* umożliwia wprowadzenie czasu rozpoczęcia symulacji – okno *Start Time* (Czas ten odnosi się tylko do symulacji w trybie off – line) jak i czas zatrzymania symulacji – okno *Stop Time*. W polu *Solver options* wybrać można zmienny lub stały krok całkowania oraz metodę całkowania numerycznego w oknie *Type*. W polu *Fixed Step Size* podaje się krok całkowania.

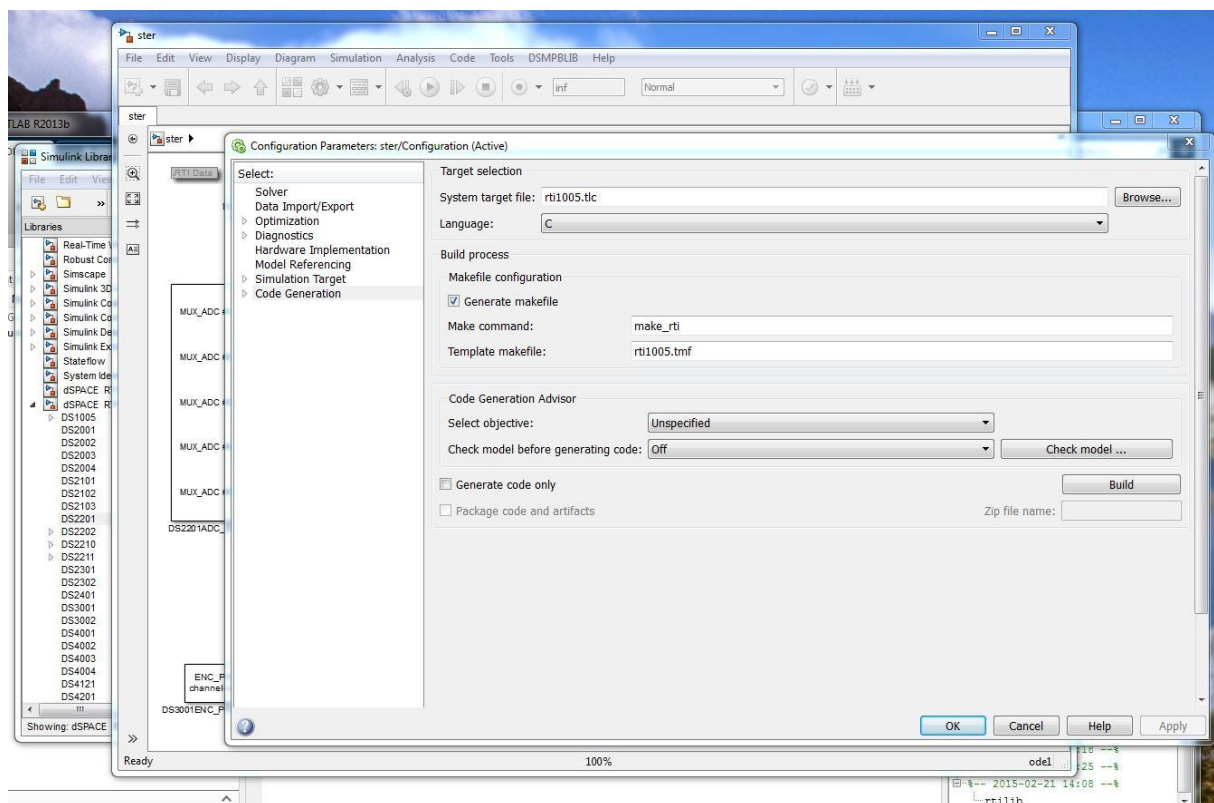
Należy pamiętać, aby dla aplikacji pracujących w czasie rzeczywistym wszystkie metody całkowania pracowały ze stałym krokiem. Rozwiązanie takie gwarantuje ukończenie wykonywania każdego kroku w ustalonym przedziale czasu.

2. Strona Code Generation (Rys.14)

Pole *System target file* (plik *rti1005.tlc*) określa docelowe środowisko dla którego wykonywana jest generacja kodu (w przypadku systemu dSPACE jest to karta DS1005).

W polu *Template Makefile* należy podać nazwę wzorcowego pliku *RTI - rti1005.tmf*, według którego model zakodowany w języku *C* jest automatycznie implementowany w systemie dSPACE (nadzoruje proces kompilacji i linkowania programu).

Pole *Make Command* zawiera wywołanie *Matlab*'owskiego programu *make_rti* sprawującego całkowitą kontrolę nad procesem budowania i ładowania programu.

Rys.14 Okno dialogowe *Simulation* – zakładka *Code Generation*

Proces budowania i ładowania programu inicjowany jest przez naciśnięcie przycisku *Build* na stronie *Code Generation* okna *Simulation* i przebiega następująco:

1. dla graficznego modelu stworzonego w *Simulink*'u, *Simulink Coder* generuje kod w języku *C* w postaci plików *model.c* i *model.h*

2. wykonywany jest program *make_rti*, który bazując na wzorcowym pliku RTI tworzy plik roboczy aplikacji zawierający wszystkie komendy niezbędne do zbudowania i załadowania programu.

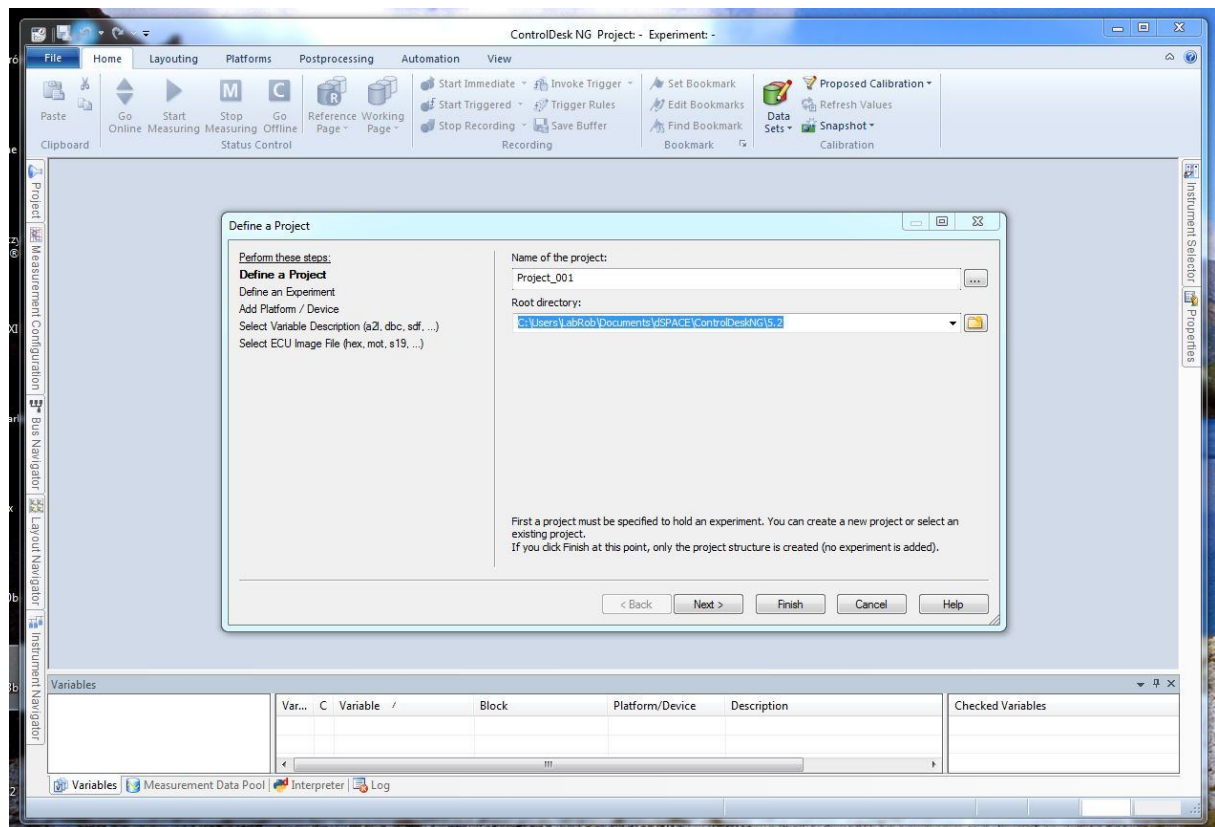
3. wykonywany jest plik roboczy aplikacji, który wywołuje kolejno:

- preprocesor RTI, który modyfikuje kod C oraz generuje wywołania funkcji I/O dla implementacji w systemie dSPACE.
- kompilator/Linker dla procesora PowerPC, który kompiluje model i środowisko czasu rzeczywistego dSPACE, a następnie łączy pliki obiektowe i biblioteki w program wykonywalny.
- program ładujący dSPACE, który ładuje program do karty procesora i rozpoczyna jego wykonywanie
- program kontrolny, który sprawdza czy aplikacja pracuje poprawnie.

2. ControlDesk

Oprogramowanie ControlDesk umożliwia zmiany i monitorowanie parametrów dzięki tworzeniu wirtualnych paneli sterowniczych. Możliwa jest także rejestracja przebiegów zmiennych. Panele mogą składać się z różnorodnych instrumentów wyświetlanych na ekranie monitora komputera, imitujących swym wyglądem tradycyjne instrumenty. Są to różnego rodzaju przyciski, wyświetlacze, wskaźniki, pola wczytowe, pola komunikatów, pola tekstowe, kontrolki, suwaki, edytor zmiennych tablicowych (macierzowych). Przebieg zmian parametrów i zmiennych modelu można obserwować dzięki ploterom, przedstawiającym przebieg w czasie lub w zależności od innej zmiennej. Dostępny jest również analizator stanów logicznych. Zmienne obserwowane na ploterach można rejestrować w postaci plików danych MATLAB'a „.mat”. W celu ograniczenia ilości danych rejestrować można próbki co pewną zadaną ilość okresów próbkowania. Rejestracja może być uruchamiana przez użytkownika bądź wyzwalana poprzez wartość wybranego sygnału występującego w aplikacji.

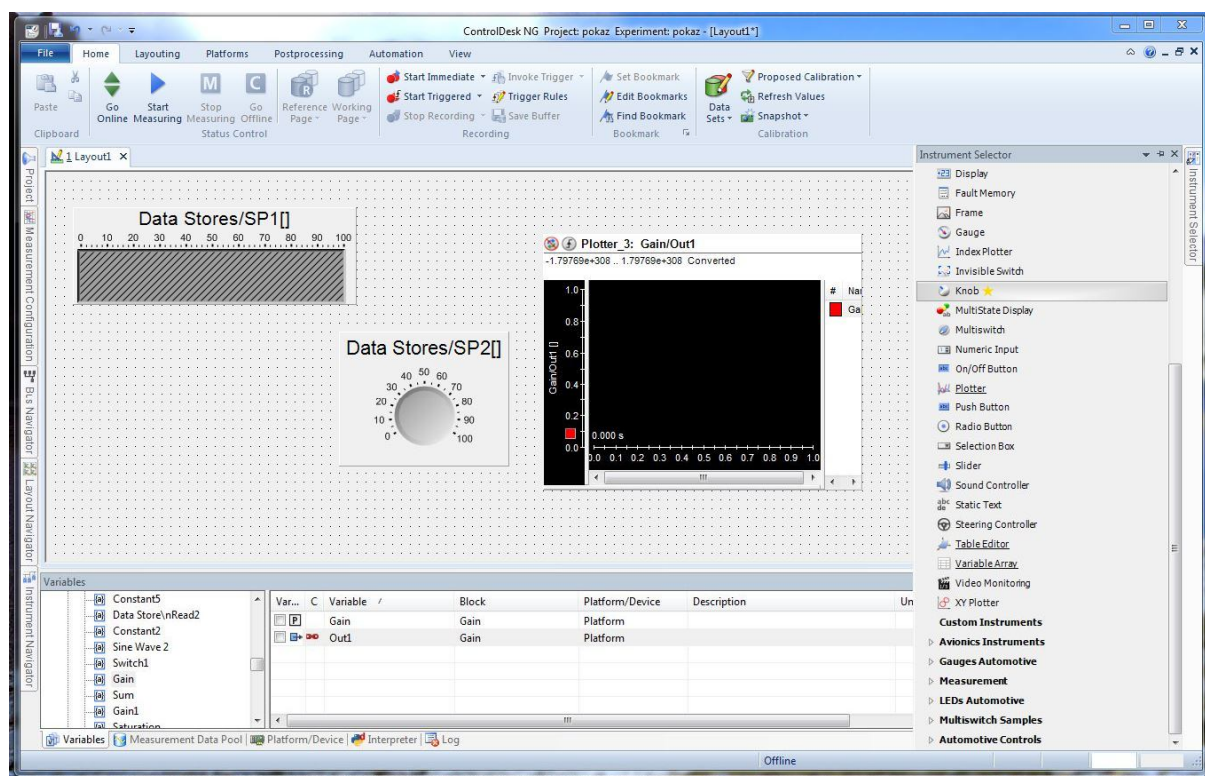
Praca z programem *Control Desk* rozpoczyna się od utworzenia nowego projektu, wybrania platformy sprzętowej i wczytaniu zbioru zawierającego dane o aplikacji (Rys.15).

Rys.15 Okno *Control Desk* – tworzenie projektu

Po utworzeniu projektu otwiera się dla użytkownika pole robocze (*Layout*), w którym można tworzyć własny pulpit operatorski pozwalający na komunikację z aplikacją (Rys.16). Tworzenie pulpitu polega na wybraniu odpowiedniego instrumentu poprzez kliknięcie na ikonie symbolizującej dany instrument (zakładka *Instrument Selector*) i zaznaczeniu na tworzonym pulpicie obszaru, które powinien zajmować. Utworzony w ten sposób instrument posiada standardowe właściwości, które można zmieniać poprzez wywołanie okienka właściwości (prawy przycisk myszy, zakładka *Instrument Properties*). Okno to zawiera informacje zależne od rodzaju instrumentu. Standardowo są to informacje o wyglądzie (opisy, tło, ramki) oraz wartościach zmiennych odpowiadających poszczególnym stanom elementu (np. przycisk wciśnięty) lub dopuszczalnych zakresach zmiennych (np. dla pól wczytowych). Inne są właściwości dla ploterów (np. rodzaj linii) czy kontrolki (przypisanie kolorów wartościom sygnału). Możliwe jest utworzenie kilku pulpitu odpowiadających np. różnym trybom pracy sterownika. Kilka pulpitu można używać tworząc tzw. eksperyment łączący graficzny interfejs oraz przypisaną mu aplikację. Wówczas aktywny jest tylko jeden pulpit co ogranicza ilość instrumentów, których stan jest śledzony przez operatora. Ułatwia to pracę operatora i zmniejsza ryzyko pomyłki (np. naciśnięcia nieodpowiedniego przycisku). Po utworzeniu pulpitu sterującego należy przypisać wirtualnym instrumentom zmienne z aplikacji. Zmienne są zawarte w pliku „nazwa aplikacji.sdf” wygenerowanym podczas tworzenia aplikacji. Nazwy zmiennych i parametrów są widoczne w odpowiedniej zakładce okienka narzędzi programu ControlDesk (pogrupowane według podsystemów tworzonych w SIMULINK’u), skąd stosując technikę przeciągania możemy je przypisywać odpowiednim instrumentom pulpitu. Istnieje podział na zmienne będące parametrami bloków SIMULINK’a i zmienne reprezentujące wartości sygnału na wyjściu bloku. Parametry bloków posiadają nazwy rozpoczynające się od „P:” natomiast sygnały wyjściowe bloków oznaczone są jako „Out”.

Wygląd okna programu *ControlDesk* przedstawiono na rysunku poniżej.

Rys.16 Okno *Control Desk* – pulpit operatorski

Po zakończeniu tworzenia pulpitu można załadować aplikację do karty procesora DSP i przejść do trybu pracy aplikacji (przycisk *Go Online*) w celu przetestowania działania aplikacji i pulpitu sterującego. Dostępna jest opcja zatrzymywania i uruchamiania aplikacji na karcie procesorowej. Podczas pracy aplikacji można przejść w tryb edycji w celu dokonania korekt w działaniu pulpitu.

Kraków, luty 2018